

NIEUWSBRIEF ROLDUC - Jaargang 1969 / 22 / 10-08-2024

Janske van Welberg en het Klein Seminarie Rolduc

Misschien heb je dit voorjaar ook naar de populaire Tv-serie ‘Dwars door de Lage Landen’ gekeken. Drie Vlamingen, Arnout, Ruben en Philippe, wandelden van Lauwersoog in Nederland naar De Panne in België. Onderweg hadden zij diverse interessante ontmoetingen.

Welberg

Op dag 20 kwamen zij na 571 km in Welberg, een gehucht in de gemeente Steenberg. Hier belde Arnout aan op het adres Hoogstraat 2, waar Janske Gorissen had gewoond. Janske Gorissen (1906-1960) was een eenvoudig meisje, dat op haar 18de levensjaar tuberculose kreeg. Gekluisterd aan haar ziekbed had zij visioenen en mystieke ervaringen. De bouwpastoor van Welberg, Janus Ermen (1892-1972), die naast haar woonde, ontfermde zich over haar.

Janske Gorissen

Janske herstelde uiteindelijk, maar haar visioenen en stigmata bleven verder duren. Herhaaldelijk had zij ook verschijningen van Maria. Na het bekend worden hiervan, werd Welberg in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw een soort bedevaartsoord. Het dorp werd er welvarend van. Ook de bouwpastoor profiteerde. Door steeds meer bedevaartgangers kon hij een nog hogere kerktoren bouwen.

Er was echter meer aan de hand. De huidige bewoners vertelden, dat er twee geheime deuren tussen de woning van Janske en de pastoor waren. Beneden was er een doorgang tussen beide woningen gemaakt, zodat de pastoor en zijn huishoudster Janske gemakkelijk konden verzorgen. Dat er boven tussen beide slaapkamers ook een geheime doorgang was gemaakt, bleek pas veel later.

Lugendae abberationes

Aan de droom van pastoor Ermen om van Welberg een Nederlands Lourdes te maken, kwam in 1950 abrupt een einde, toen Rome ingreep. Volgens een vernietigend rapport van de hoogste kerkelijke rechtbank van het Vaticaan, berustte alles op bedrog en hadden Janske en de pastoor zich schuldig gemaakt aan 'lugendae abberationes' oftewel afschuwelijke uitspattingen. Het vermoeden bestond daarnaast, dat zij samen meer dan een pastorale relatie hadden.

Een traumatisch gebeuren

De afkeuring uit Rome was voor velen een traumatische gebeurtenis, niet op de laatste plaats voor het bisdom Breda, dat het hele dossier meteen in de doofpot stopte. Janske werd naar Wouw verbannen. Pastoor Ermen mocht, na bij de bisschop van Breda te hebben gebiecht, pastoor in Welberg blijven. Alle vereringen van Janske en 'moederke Maria' in Welberg moesten wel per direct stoppen. Hoewel ten strengste verboden, bleven Janske en pastoor Ermen in het geheim contact met elkaar houden. Ze zijn na hun dood naast elkaar op het kerkhof in Wouw begraven.

Nader onderzoek

Aan de uitkomsten van het kerkelijk onderzoek werd bewust weinig ruchtbaarheid gegeven om de katholieke kerk niet onnodig te beschadigen. Bij het bisdom werd in enkele kasten zorgvuldig het 'Geheim archief inzake het geval Welberg' opgeborgen. Honderden documenten, dagboek aantekeningen, fotoalbums en films met daarnaast ook enkele merkwaardige voorwerpen werden bij het bisdom bewaard. Een koektrommel was gevuld met afgeknipt haar van Janske, uitermate geschikt materiaal voor de vervaardiging van relieken. Ook een ingelijst stuk beddenlaken 'waar de duivel tijdens een van zijn erotische belagingen van Janske op 17 januari 1934 een geschroeide klauwafdruk had achtergelaten' was nog onaangeroerd bewaard.

Begin deze eeuw besloot bisschop Muskens van Breda deze de archieven open te stellen voor een onderzoek door hoogleraar etnologie, Peter Jan Margry. Magry is tevens een vermaard deskundige op het gebied van Maria-vereringen en bedevaartplaatsen. In 2021 verscheen van zijn hand een boek over het geheim van Welberg.

Wat heeft Janske nu met Rolduc te maken?

Van 1843 tot 1946 heeft Rolduc aan leerlingen uit geheel Nederland in verschillende typen van voortgezet onderwijs op kwalitatief hoogstaand niveau onderwijs en vorming geboden. In 1946 maakte de toenmalige bisschop Lemmens daar abrupt een einde aan. Rolduc was vanaf 1 september 1946 alleen nog toegankelijk voor priesterstudenten uit Limburg. Zo ontstond het Klein Seminarie Rolduc.

Bisschop Guillaume Lemmens

Op zaterdagochtend 26 mei 1945 ontbood bisschop Lemmens de directeuren van de vier bisschoppelijke colleges (Weert, Roermond, Sittard en Rolduc) om naar Rolduc toe te komen. De bisschop zei toen kort en zonder nadere motivering: "Heren, ik heb besloten dat Rolduc op 1 september 1945 een exclusief klein seminarie wordt." De vier directeuren waren stomverbaasd. Niemand had dit ingrijpend besluit, dat zonder enig overleg met hen was genomen, zien aankomen. Op heel korte termijn zou er van alles geregeld moeten worden. Dat bleek logistiek onmogelijk.

Uiteindelijk ging het besluit daarom pas op 1 september 1946 in. Rolduc werd gesloten als gerenommeerd landelijk onderwijsinstituut en omgevormd toe een klein seminarie voor priesterstudenten uit het bisdom Roermond. Alle niet uit Limburg afkomstige studenten en alle niet-priesterstudenten, die uit Limburg kwamen, moesten Rolduc verlaten. Bij de drie andere bisschoppelijke colleges werden potentiële priesterstudenten geronseld om naar Rolduc toe te

komen. Eén van hen was de latere bisschop Jo Gijsen. Hij studeerde al één jaar aan het Bisschoppelijk College Sittard en verhuisde op 1 september 1946 naar Rolduc.

Adieu Rolduc

In totaal 129 studenten, die niet uit Limburg kwamen, moesten met ingang van studiejaar 1946/1947 verkassen. Op 15 juli 1946 komt er zo doende een einde aan het derde Rolduc (1843-1946). Als protest werd al dagen voor deze datum met grote regelmaat en tot ergernis van de toenmalige directeur van Rolduc door deze studenten het Adieu Rolduc aangeheven.

Het vierde Rolduc zou op 1 september 1946 van start gaan. Op 14 september 1946 zijn er 445 priesterstudenten op Rolduc. De drie andere colleges zagen gelijktijdig hun leerlingenaantal fors dalen. Ter compensatie voor het zwaar getroffen Bisschoppelijk College Weert ging de Rolducse HBS in zijn geheel naar Weert toe.

Hoe kwam Lemmens tot dit verrassend besluit?

Iedereen vroeg zich na 26 mei 1945 af, waarom bisschop Lemmens zonder enig overleg vooraf met de staf van het bisdom en met de directeurs van de vier bisschoppelijke colleges tot dit ingrijpend besluit was gekomen. Zelf heeft Lemmens daar nooit uitsluitsel over gegeven. Meerdere bronnen zijn van oordeel, dat bisschop Lemmens onder grote invloed van Janske van Welberg heeft gestaan. Tijdens maaltijden in het bisschoppelijk paleis werd er herhaaldelijk lovend door de bisschop over Janske gesproken.

Margry schrijft in zijn boek over Lemmens: “Deze Mariabisschop bij uitstek was bedwelmd door Janske. Hij bezocht haar met enige regel-

maat. Lemmens zag de cultus rondom Maria en Janske als tegenkracht van modernisering, zedenverval en geloofsafval. Herhaaldelijk was Janske ook in zijn bisdom te gast en bezocht zij samen met de bisschop diverse kloosters. De bisschop overlaadde Janske ook met geschenken, waaronder een bontmantel van 975 gulden, een enorm kapitaal voor die tijd.”

Het was volgens deze bronnen Janske, die de bisschop adviseerde om op Rolduc een klein seminarie exclusief voor het bisdom Roermond op te richten. Janske vond, dat studenten in een afgesloten omgeving ‘ver van de boze wereld’ hun priesteropleiding moesten volgen.

Een klap in zijn gezicht

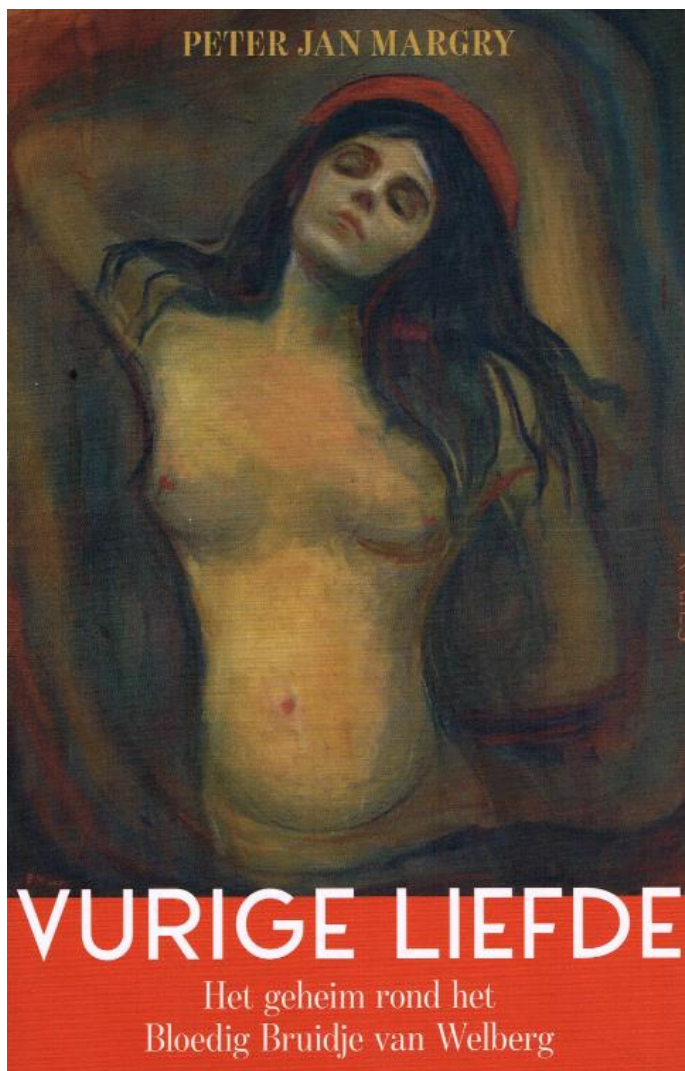
Op 6 oktober 1946 was er weer een bezoek van bisschop Lemmens aan Janske in Welberg. Wat er precies op die dag is gebeurd, blijft onduidelijk. Mogelijk was Lemmens vertrouwelijk al geïnformeerd over de eerste bevindingen van het door Rome ingesteld onderzoek naar het ‘bloedig bruidje van Welberg’ en confronteerde hij haar daar mee. Hoe dan ook, hij kwam compleet overstuur terug in Roermond. Prompt verbrak hij alle contacten met haar. Het liefst had hij ook direct als bisschop willen aftreden. Bisschop Lemmens hield aan de affaire Janske ernstige psychische klachten over. In 1960 overleed hij. Over Janske mocht bij zijn uitvaart met geen woord worden gerept.

Wat is de conclusie van dit verrassend verhaal?

Zonder Janske van Welberg zou er op Rolduc waarschijnlijk nooit een klein seminarie gekomen zijn. Zonder Janske zouden velen van ons nooit op Rolduc terecht gekomen zijn. Zo zie je maar weer, hoe de loop van je eigen leven soms van toevallige gebeurtenissen afhangt.

Swalmen / april 2024 / Jo Kunnen

Janske kreeg herhaaldelijk hoog kerkelijk bezoek, toen ze vanwege tuberculose nog aan het bed was gekluisterd.

De illustratie op de omslag van het boek is het schilderij Madonna van Edvard Munch.

Vurige Liefde. Het geheim rond het Bloedig Bruidje van Welberg.

Tiny Muskens, van 1994 tot 2007 bisschop van Breda, gaf begin deze eeuw aan de uit Breda afkomstige etnoloog en historicus Peter Jan Margry inzage in het geheim archief van Welberg. Margry mocht ook bij hoge uitzondering in Rome het onderzoeksrapport naar het geheim van Welberg inzien. Na bestudering van alle documenten verscheen in 2021 zijn boek 'Vurige Liefde. Het geheim rond het Bloedig Bruidje van Welberg'. Helaas kon Margry niet beschikken over de persoonlijke archieven van Janske en pastoor Ermen; zij hadden al hun herinneringen verbrand. Ook het archief van bisschop Lemmens was niet voor Margry toegankelijk. Zo blijven er in dit boek ook nu nog diverse vragen onbeantwoord.

Het boek (390 pagina's) is nog steeds verkrijgbaar.

In memoriam Gerard Evers (1950-2018)

De eerste nieuwsbrief van 10 mei 2019 stond geheel in het teken van onze 12 overleden jaargenoten. Op basis van toen beschikbare informatie heb ik ook kort aandacht besteed aan Gerard Evers, die op 25 oktober 2018 was overleden. Toen ik op 12 april 2019 tijdens de Augustinuslezing op Rolduc vernam, dat Gerard bijna een half jaar geleden was overleden, was dit gegeven voor mij aanleiding om met deze nieuwsbrieven te starten. Inmiddels zijn we 21 nieuwsbrieven verder. Onlangs kwam ik bij toeval de naam van een zoon van Gerard tegen. Ik heb per mail contact met hem gezocht. Van hem ontving ik bijgaande rouwkaart. Ter herinnering aan Gerard druk ik deze alsnog graag in deze nieuwsbrief af.

Gerard was op Rolduc van 1962 tot 1970.

Gerard is thuis.

Je kunt afscheid van Gerard nemen op dinsdag 30 oktober van 19.00 tot 21.00 uur in Kunsthof de Heuf, Tielseweg 1 in Buren. Hier is gelegenheid herinneringen aan Gerard op te halen en de familie te condoleren.

De afscheidsceremonie van Gerard is op donderdag 1 november om 10.30 uur in de kerk van Deil, Deilsedijk 25. Degenen die geen rouwkaart hebben ontvangen, zijn van harte uitgenodigd bij deze bijeenkomsten. Voel je vrij deze uitnodiging te delen.

Daarna zal Gerard in familiekring begraven worden op de begraafplaats in Deil.

'Geen vogel vliegt te hoog als hij met zijn eigen vleugels vliegt.'

vrij naar William Blake

Gerard Evers is niet meer.

Gerard koos voor het leven en
moest daarbij de regie uit handen geven.
Hij heeft zijn laatste fietstocht erop zitten.

Gerard Evers

16 juni 1950 – 25 oktober 2018

We missen Gerard erg.

Magda Sormani
Niels Evers en Anne Diederiek Dee, *Olga*
Roos Evers en Kornelis Jan van der Vaart
Anne Evers en Matthijs Goetheer

't Oosteneind 5, 4158 CA Deil

De eerste meisjes op Rolduc!

door Jo Kunnen

Rolduc was van oudsher een mannenbolwerk. Zelf ben ik in 1962 op Rolduc gekomen. Het was toen nog een klein seminarie met alleen maar interne leerlingen. In 1963 werden de eerste externe leerlingen op het gymnasium toegelaten. Zij vormden toen nog een kleine minderheid. Uit de levensverhalen van deze externe leerlingen heb ik wel opgemerkt, dat ze actief deelnamen aan allerlei culturele evenementen (films, toneel etc.), maar dat ze toch min of meer buitenbeentjes bleven. Het echte internaatleven, zoals wij dat ervoeren, maakten zij niet ten volle mee. De externe leerlingen woonden lekker thuis en waren - in onze ogen - vrij in hun doen en laten. De interne leerlingen zaten min of meer ver van de buitenwereld opgesloten. De enige vrouwen, die men wel eens ontmoette waren de zusters. Het was al een bijzondere gewaarwording, toen er enkele meisjes uit Noord-Limburg de zusters met hun werk kwamen helpen. Al gauw werden ze nimfen genoemd, een positieve koosnaam. Menigeeen werd min of meer verliefd op Riny, Annie en Marga. Ze hadden hun vriendjes voor het uitkiezen, hoewel de zusters daar natuurlijk een stokje voor staken.

Met ingang van het nieuwe schooljaar 1967/1968 was Rolduc geen klein seminarie meer, maar een open - voor iedereen toegankelijk - gymnasium. Zelfs meisjes mochten toen als leerling hun intrede doen. Op het gymnasium startten er in dat schooljaar acht: Yvonne van de Bongard, Marie-José Duchateau, Angeline Gripnau, Joyce van Hemert, Mirjam Senden, Lydia Spobeck, Lolita van Toledo en Anja Winkels. Op de voorbereidende klas van Lau Melchiors begonnen er ook nog eens drie meiden (Ludga Hoffman, Debby Kicken en Gerdie Nacken). Een elftal meisjes tussen een circa driehonderd jongens.

Het Limburgs Dagblad plaatste deze foto van de eerste meisjes op Rolduc. Lei Crombach ontving hen op het voorplein.

Van een afstand dachten wij, dat het heel spannend voor deze leerlingen moet zijn geweest. De vraag is natuurlijk of, dat wel zo was. Misschien hebben zij dat heel anders ervaren. In de praktijk hadden ze natuurlijk vooral te maken met hun medeleerlingen en minder met de rest van de school en van het internaat. Hoe hebben deze eerste vrouwelijke leerlingen Rolduc ervaren? Hoe kijken ze terug op deze – voor Rolduc toch wel revolutionaire – verandering?

Meer helderheid kan Lydia Spobeck ons geven. Zij behoorde tot deze eerste groep studenten. Graag was zij bereid om een aantal vragen van mij te beantwoorden.

Lydia Spobeck: Wij waren toen vooral met onszelf bezig!

Waarom koos jij indertijd voor het Gymnasium Rolduc?

Ik ben geboren in Eygelshoven; daar doorliep ik ook de meisjesschool. Het hoofd van de school vond, dat ik naar een gymnasium moest gaan. Nadat mijn ouders tevergeefs (vanwege te hoge kosten) hadden geprobeerd om mij op een meisjesinternaat in Midden-Limburg te plaatsen, kwam onze pastoor met het idee om mij naar het gymnasium op Rolduc te laten gaan. En zo geschiedde het, dat ik als enig meisje uit het dorp dagelijks naar Rolduc fietste. Uit Kerkrade kwamen er vier meisjes; zij zaten op de Ursulinen-school en kenden elkaar dus al. Dan waren er nog twee meisjes uit Heerlen en één meisje uit Bleijerheide.

Zou je als je nog een keer voor deze keuze stond weer voor Rolduc hebben gekozen?

Ik denk van wel. Ik had het daar wel naar mijn zin. Mijn moeder had achteraf spijt van mijn keuze. Ze heeft Rolduc menigmaal vervloekt. Dat kwam vooral, omdat ik op Rolduc in korte tijd veranderde van een heel braaf meisje in een vrijgevochten meid, die gewoon deed waar ze zin in had. Mijn vader vond het wel fijn. Hij had ook graag het gymnasium willen afmaken, maar dan moest je priester worden. Die keuze maakte hij niet, dus na de 3^e klas moest hij vertrekken.

Tijdens reünies hoor ik vaak interne studenten vertellen over de voordelen van het internaatleven, namelijk dat je ouders niet de hele tijd alles voor je bepalen en zich bemoeien met wat je doet. Dat was bij ons thuis inderdaad heel anders. Ik heb veel strijd moeten leveren over mijn kledingstijl of het nu een minirok, een maxi-jurk, een spijkerbroek of een lila ribbroek was. En dan hebben we het nog niet gehad over de boeken, die wij 'moesten' lezen (bij voorbeeld Jan Wolkers). Mijn vader was enorm verbolgen over de hoeveelheid seks die er in stond.

En ja, op Rolduc kreeg je wel veel aandacht van jongens. Al snel vormden we een leuke gezellige vriendengroep. Met een aantal oud-leerlingen heb ik tot op heden nog contact.

Wist jij toen, dat jij tot de eerste groep meisjes op Rolduc behoorde?

Nee, dat realiseerde ik me pas later. Ik kan me niet meer goed herinneren, hoe ik dat indertijd vond. Voor het eerst naar de middelbare school gaan was al spannend genoeg. Ik kende op mijn eerste dag niemand van de andere meisjes. Gelukkig vond ik wel snel aansluiting bij de andere zeven meiden. Omdat we maar met een klein aantal waren, was er al snel een vriendschappelijke band. Veel was er trouwens op Rolduc nog niet geregeld. Ik denk dat men amper wist, wat de komst van meisjes allemaal te weeg zou brengen. Aparte meisjes-toiletten moesten nog snel geregeld worden en ook aan prullenbakken voor maandverband was nog niet gedacht. Mevrouw Silvius heeft enorm haar best moeten doen om dit soort dingen bij de schoolleiding voor elkaar te krijgen. Zij was onze toeverlaat bij problemen.

Herinner je je nog je eerste schooldag op Rolduc op 21 augustus 1967?

Op deze eerste dag stond Lei Crombach ons op te wachten; daar kwam zelfs een foto van in de krant. We werden als groepje meisjes apart welkom geheten. Daarna ging Crombach met ons naar de grote cour. Mijn vriendin Lolita kan zich nog levendig herinneren, dat alle jongens op de cour zich omdraaiden en naar ons keken, toen wij de trappen naar de cour afdaalden. Zo bijzonder waren wij toen blijkbaar.

Ik vond het altijd wel fijn, dat bij aankomst op school altijd de heren Crombach of Poulssen buiten stonden om ons op te vangen en naar binnen te leiden; misschien was dat ook een soort controle om te kijken, wie er te laat kwam. Ik kan me eigenlijk niet herinneren dat ik me onveilig of verloren heb gevoeld; je kon eigenlijk altijd wel met vragen bij iemand terecht. Zoals gezegd was mevrouw Silvius er vooral om dingen voor ons te regelen. Na school nam ze ons af en toe ook een uurtje apart om ons 'in het leven te onderwijzen'. Zo kan ik me nog goed herinneren dat ze ons vertelde, hoe we het beste konden zitten als we een kort rokje aan hadden: *benen bij elkaar en schuin*.

Merkte je iets van spanning bij de schoolleiding en bij de (priester)leraren?

Eerlijk gezegd waren we in die eerste periode vooral met onszelf bezig. Bedenk wel, we waren 12 soms 13 jaar oud; slechts een enkeling was al aan het puberen. Leerkrachten gingen zeker wel verschillend met ons om. Met name bij de priesterleraren merkte je wel een grote onwennigheid. Zo noemde Tagage ons altijd consequent bij onze achternaam; wanneer we gezellig aan het kletsen waren, zette hij ons met een vileine opmerking wel even voor schut. De heren Vogels en Meertens (Blacky) wisten niet altijd goed raad met al dat geklets van ons. Leraar Lemmens lukte het veel beter om de orde te handhaven. De heer Lemmen was altijd wat opgelaten, als hij een vraag aan een meisje stelde. De lekenleraren gingen op een normalere wijze met ons om. Een van hen, de heer Drent, een jonge leraar Natuurkunde, is later met een van de eerste meisjes van Rolduc getrouwd.

De tijdgeest was eind jaren zestig heel onrustig. Het was de periode van de Dolle Mina's en de Maagdenhuisbezetting. Veel oude normen en waarden kwamen op zijn kop te staan. Vanaf de derde en vierde klas stelden wij nagenoeg alles ter discussie. Zeker de autoriteit van een leerkracht werd niet meer geaccepteerd.

In 1967 waren de externe leerlingen al in de meerderheid ten opzichte van het dalend aantal interne leerlingen. Merkte je een verschil tussen beide groepen?

Nee, eigenlijk niet. Wij trokken toch ook vaak op met interne leerlingen. Zo waren we ook op plekken te vinden waar zij vaak waren, zoals in de recreatiezaal. In het eerste jaar was alles heel soepel; er waren weinig regels, alles mocht. We mochten ook overal komen, zelfs op de slaapzalen van de jongens. Dat is daarna snel bijgesteld. Als externe leerlingen hadden we natuurlijk ook ons eigen overblijflokaal. De kleine cour werd ook al snel omgedoopt tot meisjes-cour.

Voldeed de kwaliteit van het onderwijs op Rolduc aan jouw verwachtingen?

Eerlijk gezegd had ik niet zoveel verwachtingen over het onderwijs. Ik heb zelf bèta gedaan. Helaas ben ik voor het eindexamen gezakt, waardoor ik in de bezemklas bèta terecht kwam, samen met Twan (mijn huidige man) en Erik. Het was af en toe wel verschrikkelijk om zoveel aandacht te krijgen van de leerkrachten, maar goed we hebben wel nog eindexamen kunnen doen in 13 vakken.

Was je tevreden over de buitenschoolse activiteiten in die periode?

Zoals gezegd waren we erg bezig met onze eigen vriendengroep, waar veel muziek werd gemaakt. De ellende in de wereld (o.a. de val van Allende in Chili) liet ons zeker niet onberoerd. We hadden een heel progressieve leraar Godsdienst, de heer Brouwer. Met hem spraken we na schooltijd vaak over de ontwikkelingen in de katholieke kerk, zeker toen Gijsen bisschop werd en hijzelf ook in een geloofscrisis terecht kwam. Met Brouwer zijn we nog naar Taizé gegaan. Een hoogtepunt in onze tijd vormde zeker de toneelgroep op Rolduc. Zelf mocht ik de rol van Antigone spelen onder leiding van de heer Lenders.

Het was natuurlijk fantastisch dat er een echte aula was op Rolduc, waar films gedraaid werden, die je normaliter in de bioscoop moest bekijken. Een aantal van ons hielp met het schoon maken van de aula en mocht dan gratis naar de film. Daar werd natuurlijk gretig gebruik van gemaakt, te meer daar je daar ook met je vriendje kon afspreken.

Het toneel, de regelmatige klassenfeesten en de hechte vriendengroepjes, vaak voor de rest van ons leven, zijn toch wel bijzondere herinneringen uit mijn Rolducse periode.

Hebben jullie als eerste vrouwelijke leerlingen nu nog contact met elkaar?

Een aantal van mijn vriendengroep is in Utrecht gaan studeren; wij zijn nog steeds bevriend. Een van mijn oudste vriendinnen uit de periode Rolduc is Lolita. Ook twee andere meiden van toen ontmoeten we min of meer nog regelmatig.

Zijn al deze leerlingen - voor zo ver jou bekend - goed terecht gekomen?

Ja, ik ken niemand die niet goed is terecht gekomen. Iedereen heeft gestudeerd aan een universiteit en heeft - zij het met enige moeite, want toen wij afstudeerden lagen de banen bepaald niet voor het oprapen - een leuke baan gevonden.

Het toeval wil, dat jouw partner de laatste interne leerling van Rolduc was. Was er op Rolduc al sprake van liefde of is deze pas later opgebloeid?

Ja, dat klopt. Twan Zeegers en ik zaten in dezelfde vriendengroep. Regelmatig heb ik eten voor hem meegenomen, omdat hij wel eens te weinig eten kreeg op Rolduc. In die periode had ik trouwens een ander vriendje. Er was tussen ons altijd wel een knipperlichtje, dat pas echt ging branden toen we samen gingen studeren in Utrecht.

Overigens hebben meer meisjes uit de eerste groep een relatie met een Rolducien: Lolita met Harrie Delsing, Anja met Jan Coenen en Mirjam met Henny Driessen.

Een mooi einde toch van dit interview!

De Duitse oorlogsbegraafplaats in Ysselsteyn en Jac van Ham

In de provincie Limburg zijn er circa 3.000 kruisen en kapellen. De Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg zet zich met vrijwilligers actief in voor de bescherming van dit kostbaar cultureel erfgoed. Op zaterdag 25 mei 2024 organiseerde deze stichting een rondleiding op de enige Duitse oorlogsbegraafplaats in Nederland, namelijk in Ysselsteyn.

Hoewel ik al enkele keren op deze begraafplaats was geweest, leek me een rondleiding door een deskundige gids de moeite van een reis naar Ysselsteyn waard. Bij binnenkomst was de eerste persoon, met wie ik kennis maakte oud-Rolducien Henk Janssen (1964/1967) uit Horst; 57 jaar geleden hadden we elkaar voor het laatst ontmoet. Hij las met veel plezier alle nieuwsbrieven.

Waardeloze turfgrond

De begraafplaats werd in 1946 in opdracht van de Nederlandse regering aangelegd. De bedoeling was om alle in Nederland gesneuvelde Duitse oorlogsslachtoffers op één plek te begraven. Een tweetal voorwaarden werden er aan een potentiële plaats gesteld: het moest een plek dicht bij de Duitse grens zijn, zodat Duitse bezoekers niet door Nederland gingen zwerven, én het mocht geen vruchtbare grond zijn, die ter beschikking zou worden gesteld. De keuze viel op 28 hectares 'waardeloze turfgrond' bij Ysselsteyn.

Nadat de locatie was bepaald, werden van uit geheel Nederland alle gesneuvelde en ter plekke al begraven Duitse oorlogsslachtoffers weer opgegraven en naar Ysselsteyn getransporteerd. Als eerste werden circa 4.000 Duitse oorlogsslachtoffers, die op de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten tijdelijk begraven waren, overgeplaatst. Uiteindelijk zouden 31.714 personen hun laatste en eeuwig durende rustplaats in Ysselsteyn vinden. Van dit aantal konden ongeveer 6.000 personen (nog) niet geïdentificeerd worden. Ter vergelijking: op de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten liggen 8.302 doden begraven.

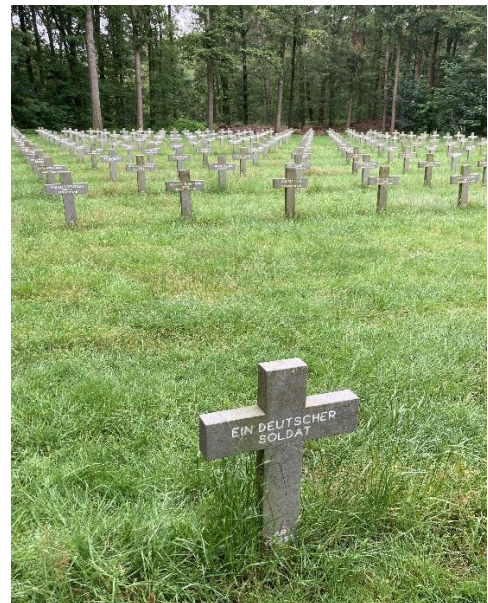
Nieuw informatiecentrum

Tot het einde van de vorige eeuw was een bezoek aan het kerkhof in Ysselsteyn min of meer not done in tegenstelling tot de jaarlijkse herdenkingen in Margraten. Er waren ook nauwelijks voorzieningen om bezoekers te ontvangen. Sinds kort is er een nieuw informatiecentrum en een lunchroom bij de begraafplaats gerealiseerd. Het is een bijzondere begraafplaats; de moeite van een bezoek meer dan waard. Aan de hand van alle graven krijg je een indrukwekkende kijk op de Duitse kant van de Tweede Wereldoorlog.

Bloemisterij van Ham

In een artikel over Jac van Ham in Nieuwbrief 8 d.d. 10 februari 2021 heb ik al kort vermeld, dat de ouders van Jac iets met deze begraafplaats te maken hadden. Veel vertelde er Jac vroeger niet over; het was alsof hij zich daar voor schaamde.

Aan de gids vroeg ik of hij wellicht een familie van Ham kende, die hier op de begraafplaats had gewerkt. Dat bleek het geval. De ouders van Jac hadden een bloemisterij in Venray. Regelmatig kwamen er na de oorlog Duitsers bij hen over de vloer om een bosje bloemen of een krans voor hun dierbaar familielid op de begraafplaats te kopen. Dat bracht de vader van Jac op het idee om in het weekend met een bloemenstalletje bij de begraafplaats te gaan staan. Hij deed daar goede zaken. Niet iedereen nam hem dat trouwens in dank af.

Zorginstelling

Omdat ik op de terugweg naar huis vlak in de buurt van Maasbree kwam, besloot ik om Jac van Ham daar even te bezoeken. Bij mijn laatste bezoek was mij min of meer al duidelijk geworden, dat Jac licht dementerend was. Hoe zou het nu met hem zijn? Tot mijn verbazing deed een Engelssprekende vrouw op zijn adres open. Zij was de nieuwe bewoner; Jac kende ze niet. Ook een achterbuurman kon mij geen nadere informatie geven over Jac.

Ik vroeg mij direct af: Is Jac overleden? Is hij naar een zorgcentrum verhuisd?

Thuis gekomen heb ik zijn dochter een mailtje gestuurd. Zij liet mij daarop weten, dat Jac vanwege dementie al een tijdje terug was opgenomen op een gesloten afdeling van een zorginstelling. Geen fijn levenseinde voor Jac en ook een zorg voor zijn naaste familie.

Ik heb hen heel veel sterkte toegewenst.

Reünie Rolduc 1946-1972

Binnenkort staan de foto's, die Pierre Snijders op de recente Reünie 2024 heeft gemaakt op de site van de Stichting Lève Rolduc (<http://www.reunierolduc.nl>). Hier alvast een voorproefje van de grote groepsfoto. Op de voorste rij vierde van links staat trouwens Lydia Spobeck. Binnenkort vindt er op Rolduc nog een reünie plaats voor leerlingen van 1973-1996.

Tot slot

Onlangs zijn Herman van Rens en Annelies van Rens-Wilms benoemd tot Limburger van Verdienste. Zij kregen deze onderscheiding uitgereikt uit handen van gouverneur Emile Roemer uit waardering voor hun grote inzet voor het historisch onderzoek naar en de geschiedschrijving over de Joden en Sinti in Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Herman - een broer van 'onze' Piet van Rens - was op Rolduc van 1957 tot 1964

De Nieuwsbrief Rolduc - Jaargang 1969 verschijnt periodiek ten behoeve van die oud-leerlingen van Rolduc, die in 1969 eindexamen hebben gedaan en ten behoeve van die oud-leerlingen, die tenminste drie jaar deel uit hebben gemaakt van deze jaargroep. Andere geïnteresseerden zijn ook welkom. Zij kunnen zich bij mij melden voor een gratis toezending.
 Contactpersoon: Jo Kunnen / mail-adres: kunnen.j@kpnplanet.nl / mobiel: 06-53230446